

KORKU SİNEMASINDA TÜRLER

Mesut Aytekin*

ÖZET

İnsanoğlu, tabiatındaki birçok duygudan yola çıkarak hayatına yön vermiştir. Bu duyguların en önemlilerinden biri de kuşkusuz korkudur. Korku, insanoğlunun gündelik hayatına, hayallerine, planlarına yansıdığı gibi özellikle sanatta çok çeşitli karşılıklar bulmuş; resim, müzik, heykel, tiyatro, edebiyat ve sinema da birçok ürünün verilmesini sağlamıştır.

Doğuşundan bugüne pek çok kez beyazperdeye aktarılan korku, insanoğlunun bilinçaltındaki dünyasını gün yüzüne çıkarmıştır. İçsel ve dışsal nedenlerle çok farklı şekillerde ortaya çıkan korku bu çeşitliliğini korku sinemasında da farklı türler olarak göstermiştir.

Bu makale de, korku sinemasının, sinemanın tarihsel süreci içerisinde oluşturduğu alt türlerini incelemektedir. Alt türlerin tanımlamasını, doğuş nedenlerini ortaya koyarak özelliklerini vurgulayan makale, korku sinemasını alt türlerini toplu bir sınıflandırma içinde sunmaya çalışmaktadır. Alt türlerin gelişimi Türkiye’de vizyona giren son beş yıldaki korku filmleri üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Korku, Korku Sineması, Korku Sinemasında Türler, Korku Filmleri

GENRES OF HORROR CINEMA

ABSTRACT

Human beings have shaped their lives according to many emotions in their nature. One of the greatest of these emotions is fear. Fear is not only reflecting itself on our daily lives, dreams and plans, but also on the world of arts and culture. This strong emotion found many equivalents mostly in the field of art and induced many products especially in literature, paintings, music, sculpture, drama and cinema.

Since the day it was born, fear has revealed the world that lies within the unconscious mind. Fear revealing itself in different shapes according to the inherent or the extrinsic causes, has shown the same kind of behavior with cinema.

This article analyses the subgenres of the horror cinema in the historical process of cinema. It defines these subgenres, reasons of their existence and also defining the characteristics of such in a collective categorization. The progress of subgenres examined over the horror movies that begin to play in the last 5 years in Turkey.

Keywords: Cinema, Fear, Horror cinema, Types of Horror Cinema, Horror Movies

*Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, mesut_aytekin@yahoo.com

GİRİŞ

Korku, insanoğlunun kaçmaya çalıştığı, hoşlanmamasına rağmen, varoluştan günümüze yaşamaya mecbur olduğu ve olacağı temel duygulardan bir tanesidir. Nedeni iç etkenlere bağlı olduğu kadar da dış etkenlere de bağlıdır. İnsanı korkutan bazen böcekler, bazen depremler, bazen sapık katiller, bazen yükseklik, bazen yılanlar bazen uzaylılar bazen nükleer enerjiler bazen radyasyon olmaktadır. Korku aynı zamanda güçlü bir ekonomik pazar ögesidir.

“Her yaş öğrenciler ya da meraklılar ve koleksiyoncular için Frankenstein, Dracula, Kurt Adam (en son moda göre Dinozor) kapaklı ciltli dosyalar, boyama kitapları, heykelcikler, iğneler, tişörtler, posterler, plastik yarasa-lar, şık şişeler, şişecikler içinde vampir kanı (boyalı su), oyuncak tabutlar ve içinde zıplayarak fırlayan iskeletler, kuru kafalar, hayaletler ve hayalet avcıları, vıcık vıcık protoplazmalar vb. piyasa tıka basa doludur.” (Scognamillo, 1996: 59)

Çünkü korku ve korkunun yarattığı mitosları alacak potansiyel bir kitle vardır ve “bu potansiyeli sürekli olarak uyanık tutmak, dürtmek ve ürünlerle; kitaplar, filmler, TV dizileri, çizgi romanlar, oyuncaklar, bilgisayar oyunları ve kırtasiye malzemesi ile beslemek gerekmektedir.” (Ross, 1984: 53)

Hem ruhbilim hem de tıp bilimi tarafından ele alınan korku insanoğlunun hayatındaki sarsılmaz varlığını onun eserlerinde yer alarak da göstermiştir. Sinema da bu temel eserlerin verildiği ve korkunun görsel dile dö-küldüğü önemli sanat dallarından bir tanesidir. Hemen hemen her türlü korkunun işlendiği sinema kendi türünü zaman içinde oluştururken belli kalıp-

lara döktüğü, anlatım biçimleri oluşturduğu alt türleri ile de kendi çerçevesini çizmiştir. Sonuçta sinema oldukça geniş, zengin bir alt türe kavuşmuştur.

1. Korkunun Tanımı

Tam olarak bir tanımı yapılamasa da en genel ifadeyle kendini tehlikede hissetme olarak açıklanabilen korku, ruhbilim terimi olarak Orhan Hançerlioğlu'nun felsefe sözlüğünde şöyle tanımlanmaktadır: “Olabilir sanılan bir kötülüğün uyandırdığı sindirici duygu.” Muhtemel kazaya daha doğrusu kötü sonuç doğurabilecek her şeye karşı tedirgin olma hali. Tanımlamanın devamında tıp terimi olarak ise korku; “yılgi” yani “hastalık halindeki korku” şeklinde ifade edilmektedir. (Hançerlioğlu, 1993: 316–317) “Korku, değişken şiddetteki duygusal bir tepkinin ve az veya çok önemli nöro-vegetatif tezahürlerin bileşiminden doğan bir durum olarak ele alınabilir.” (Mannoni, t.y.: 8) Prof. Dr. Özcan Köknel ise “Korkular, Takıntılar ve Saplantılar” adlı kitabında korkuyu şu şekilde açıklamaktadır: “Korku canlının, insanın algıladığı, gördüğü ya da düşündüğü, imgelediği, tasarladığı, tehlikeli, tehdit dolu durum, kişi, nesne, olay ve olgu, karşısında gösterdiği doğal, evrensel duygulanım durumu, ruhsal tepkidir.” (Köknel, 1998: 16)

Osmanlıca “havfı marazi” denilen korku Türkçe de fobi ya da fobyaya terimleriyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak aslında fobi insanın bulunduğu çevrenin, ortamın ve koşulların dışında oluşan ve ruhsal bozukluk ve hastalıklarla ortaya çıkan korkunun özel bir durumudur. Yüzlerce çeşidi bulunan fobi modern dünyada en yaygın haslıklardan biridir.

Sonuçta;

“Korkular yaratan bir çağda yaşıyoruz; savaşların, çatışmaların, toplumsal çalkantıların, elden kaçırmakta olduğumuz bir gezegenin gelecekteki durumunun doğurduğu doğal ve kaçınılmaz korkulardır bunlar. Artı, içimizdeki ve dışımızdaki bilinmeyenlerin deştiği korkular da vardır. Bunları geçmişte, çağımızda ve varsaydığımız geleceğimizde görebiliriz. Bunları dünyamızda ve başka dünyalarda hayal edebiliriz.” (Scognamillo, 1996: 120)

Giovanni Scognamillo'nun ifade ettiği gibi korkular yaratan bu çağda bu olgudan öyküleştirilerek, görselleştirilerek, resmedilerek, notalanarak yararlanabilir, yeni ürünler ortaya konulabilir. Korku insanoğlunu üretime sevk ettiği gibi aynı zamanda belli ölçüler içinde insanın bedensel, ruhsal, toplumsal durumunu, rolünü, yerini kollamasına, korumasına, denge ve düzen içinde sürdürmesine, uyumunu sağlamasına yardımcı olmaktadır. (Köknal, 1998: 16) Dolayısıyla korku salt kötücül, kaçılması gereken bir duygu, olgu değil; dizginlendiğinde yararlı bir duygu, olgudur da..

Korku, az ya da çok, doğum ile ölüm arasında hayatın her anında yaşanan bir duygudur. Her an patlamaya hazır ve patladıkça tekrar şişebilen bir balondur. Tek bir şeyden korkulabileceği gibi birçok şeyden de korkulabilir. Çünkü dünyada insanı korkutacak birçok neden vardır. Doğal felaketler, ölüm, hayvanlar, hayaller, karabasanlar, babalar, devletler, savaşlar, baskılar, kavgalar, karanlıklar, vb. gibi. Bunun en önemli nedeni insanın sahip olduğu tasarım ve imgelem yetenekleri ürkülerin (effroi) temel yaratıcısı ve aynı zamanda diğerlerinin ürkülerinin propagandacısı olmasıdır. (Manoni, t.y.: 6)

2. Korkunun Sineması

Türün oluşumunda farklı kültür, biçim ve gelişmelerden kaynaklanan çok karmaşık bir miras rol oynadığı için korku sineması hakkında kesin ve tutarlı bir tanımlama yapmak mümkün değildir. (Abisel,1999: 116) Bunun için temelde korkuyu hedef alan, korku öğelerini barındıran ve korkunun belirleyici unsurlarını (şiddet, gerilim, tehlike v.b.) taşıyan filmlerin oluşturduğu tür korku sineması olarak nitelenebilir. Giovanni Scognamillo'nun deyiimiyle;

“Korku sineması; başkaca türler gibi sessiz dönemden kalma klasik yapıtlara ve upuzun bir edebiyat geleneğine, bir mirasa sahiptir. Korku sineması; ölümsüz mitoslarla beslenen, var olanlara başkaca ve yeni mitoslar ekleyen kocaman bir gelenektir.” (Scognamillo, 1996: 59) Atilla Dorsay içinse korku sineması bir kaçış sinemasıdır. Korku filmleri, insanın gerçeklerden cüzamdan kaçır gibi kaçmasını sağlayan ve yeryüzünden alıp hayaller âlemlerine götüren filmlerdir. (Dorsay, 1986: 67)

Korku filmleri bilinmeyenle başlayıp bilinmeyenle biter. Bu bilinmezlik farklı şekillerde temsil edilir, simgeselleşir. Korkular, endişeler, yaşanmış olaylar, eleştirilmek istenen olgular (düzen, sistem, aile, iktidar...) çeşitli şekillerde anlatılır. “Korku filmlerinin dönemsel olarak ayrı temaları, karakterleri vardır. Fakat işlev aynıdır. Her film, kendi döneminin gerçekliğinin güdümlenmiş, mistifiye edilmiş izdüşümünü korkutarak veya tiksindirerek yansıtır.” (Yavuz, 2005: 94) Bu bağlamda korku sineması görünen tarafta sadece kan, şiddet ve ölüm olarak algılansa da alt metinde çok farklı göndermelerde bulunabilmektedir. Bu yüzden birçok sinemacı söylemek istediği şeyleri korku filmlerinin kamufle edici özelliğinden yararlanarak

dile getirmiştir. Gerek sosyal gerek siyasi gerek ailevi gerek cinsellikle ilgili birçok görüş korku sinemasında dile getirilmiş, işlenmiştir. Örneğin II. Dünya Savaşı sonrası sarsılan eril kimliğin onarım sürecinde kadına yönelik en açık öfke korku filmlerinde yer almış; kadınlar canavar ve yaratık olarak sunulmaya başlanmıştır. (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 160) Bununla birlikte korku filmlerinde kadın hep suçu işleyen ya da sebep olan bir konumda tutularak erkek egemen gücün kutsanması sağlanmıştır. 19. yüzyılın özellikle ikinci döneminde sanayi döneminin fırtınalı bir anında doğan Frankenstein ve Dracula kapitalist uygarlığın somutlaşmış simgeleri olarak kabul edilmektedir. (Yavuz, 2005: 94) “Godzilla” nükleer gücün dünyaya getirdiği dehşetin bir ifadesi, “Invasion of Body Snatchers ve The Thing” soğuk savaş ile Amerika’da baş gösteren paranoyasının ‘içimizdeki uzaylılar’ olarak metaforlaştırılmasının örnekleridir. (Kutlu, 2005: 78)

Noel Carroll’ın da vurguladığı gibi korku filmleri bunalım, ekonomik durgunluk, soğuk savaş çekişmesi, hızla artan enflasyon ve ulusal karışıklık zamanlarını toplumda oluşturdukları güçsüzlük ve endişe duyguları içinde etkileyici bir biçimde ifade etmişlerdir. (Carroll, 2005: 78) Bu düşünceler, kimi zaman ülke sineması içinde kendi sorunlarının aktarıldığı alt metinler olarak ortaya çıkarken kimi zamansa evrensel mesajlar taşıyan alt metinler olarak kendilerini göstermişlerdir. Sinemanın ilk dönemlerinde pek ciddiye alınmayan korku sinemasının bu yönü, eleştirel ve kuramsal yaklaşımlar bağlamında değerlendirildiği ellilerden sonra keşfedilmiştir.

Korku filmleri, iyi ile kötünün mücadelesidir. Bunları ifade edebilmek için bazen fantastik bazen masalsı

bazen gerçekçi bazen de hayalci bir dünya oluşturulur. Bu mücadelede de korku filmleri değişik metaforları kullanmaktadır. Vampir, şeytan, zombi, hayalet, cin, kurt adam, canavar sadece bunlardan birkaçıdır. Bu korku filmleri sayesinde de bastırılan arzu ve istekler ortaya çıkmakta, düşmana karşı olan öfke dinmekte, ego tatmin olmaktadır. Çünkü korkuları dışardan seyretme imkânı vardır. O kötü duygularla, korkularla yeniden yüzleşilir ama sadece denetleyici, röntgenci konumda. Gerçekte korku sinemasındaki bu hoşnut bırakıcı dikizcilik yadsınamaz. (Ross, 1984: 59) Zaten gözetlemecilik korku filmlerinde sık kullanılan motiflerdendir. “Gözetleyen bakışın sahibi etkin durumdadır, gözetlenen ise edilgin ve bakışın nesnesidir. Katil önce gözetler sonra öldürür.” (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 185) Seyirci hem katilin gözüyle hem de üçüncü göz ile dışarıdan tüm olayı izler. Korku sinemasının kült filmlerinden Sapık’taki daha sonra birçok filmde yer alacak olan ve klişe hale gelen, duş sahnesi bunu bize anlatan en güzel örneklerden biridir. Seyirci ölümü izlerken tehlikeden uzakta derin bir haz yaşamaktadır. Seyirciyi rahatlatan işte kaçış noktasındaki bu boşalım durumudur. O kötü duygular, olaylar, yaralanmalar, ölümler başkasının başına gelmektedir. Kötü adamlar ve kurbanlar gölge gibi, geliştirilmemiş karakterlerdir.

Antipatik ve itici unsurlar seyircinin narsistik özdeşleşmesini zorlaştırır. “Gerçekten de filmlerden bazılarının bir tür anti narsistik özdeşleşme sağladığı söylenebilir; seyirci nasıl son beklentisinin hüsrana uğratılmasından hoşlanırsa, bu tür özdeşleşmeden de hoşlanır.” (Modleski, 1998: 205) Diğer yönden öldürenle özdeşleşilmez ancak düşman yerine, kolaylıkla sevil-

meyen bir insan ya da nefret edilen herhangi bir olgu oraya ikame edilir. Mevcut “öteki” öldürülenle, acı çekenle, korkutulanla özdeşleştirilir, cezalandırılır.

Korku sineması, Nilgün Abisel’in Popüler Sinema ve Türler kitabında da ifade ettiği gibi, sinemanın en uzun ömürlü ve en çok ilgi gören türünü oluşturur. (Abisel,1999: 116) Hem yapısı hem de içinde barındırdığı zengin konular, öğeler onu sinema için vazgeçilmez bir tür haline getirmiştir. Korku sineması, buna rağmen çoğu zaman görmezden gelinerek küçümşenmiş, sert eleştirilere maruz kalmış kotalar konmuştur ve sansüre uğramıştır. Bastırılmış cinsellik, oral sadizm, nekrofil, vs. gibi psikanalitik olarak anlam taşıyan temaları ifade eden bir araç olarak kabul edilen (Carroll, 2005: 78) korku sineması en çok şiddet ve cinsellik yüzünden eleştirilmiştir.

3. Korku Sinemasında Türler

Korku sinemasında, insanların bireysel ve toplumsal yaşadığı kaygılar, tehlikeler, korkular, duygu ve düşünceler bazen metaforlar kullanılarak belli simge ve karakterler dâhilinde bazense açık olarak hissedildiği ve hayalde canlandığı şekilde filme çekilmiştir. Bu filmler içinde ortak duygu, düşünce ve kaygı bağlamında ortak zevklere hitap eden filmler olduğu gibi insanların kendi ülke özellikleri ve kültürel yapıları ile şekillendirdikleri belli coğrafya ve kültürlere ait filmlerde vardır. “Korku filmleri her zaman tek bir ülkenin coğrafyasına ve kültürel özelliklerine bağlı olarak yapılmamıştır. Her ülke sineması kendi korku filmlerini yapmış ve bunlar birbirinden etkilenmek suretiyle alttürleri de zenginleştirmiştir.” (Bak, 2002: 10)

Korku sinemasının ilk ürünlerinin belirli konuları ilerleyen yıllarda tekrar edilmiş, benzer karakterler birçok filmde başat kahraman ya da kötü adam olarak yer almıştır. Bu tekrarlar içinde işlenen konulara eklenen yeni öğeler ve unsurlarla devamlılığı olan ve ilgi gören belli başlı konularda bir toplanma, birikme meydana gelmiştir. “İlk korku filmleri, geniş bir izleyici kitlesini hedefleyen uzun metrajlı filmlerdi. Bunları izleyen devam filmleriyse kendine özgü bir tür düşüncesini, yani korku sinemasını, yaratırken zaman içinde tıpkı aksiyon, gerilim, western gibi daha küçük, daha ‘uzmanlaşmış’ bir izleyici kitlesi oluşturdular.” (Tohill ve Tombs, 2005: 32)

İşte bu uzmanlaşmış izleyici kitlesinin beğenileri doğrultusunda korku sinemasında alt türler oluşmuştur. Zaman içinde bu alt türler iyice belirginleşmiş ortak bir uzlaşma içinde belli normları, klişeleri, öyküleri ve atmosferi olan filmlere dönüşmüştür. Hatta bu işleyiş sistematikleşerek alt türler içinde alt türlerin oluşmasını sağlamıştır. Sinema araştırmacıları ve kuramcıları korku sinemasının önemini ve derinliğinin farkına varıp tür üzerine ciddi ve akademik çalışmalar yapmışlardır. Ellilerin sonlarına doğru başlayan ve yetmişlerde daha da önem kazanan bu çalışmalar sırasında korku filmlerini daha detaylı incelemek için bazı sınıflamalara, gruplamalara ihtiyaç duyulmuştur. Bunun üzerine sinema kuramcıları, akademisyenler korku sinemasını belli ana başlıklar altında toplayıp alt türlere ayırmışlardır. Bu da korku sinemasındaki kendiliğinden şekillenen alt türlerin ve sınıflamaların meşruluk kazanmasını sağlamıştır.

Korku sineması üzerine çalışma yapan birçok sinemacı da kendi izlenimleri, bilgi birikimi ve araştırmaları

neticesinde belli sınıflamalara gitmiş, korku sinemasını belli alt türlere ayırmıştır. Maurice Yacowar bu alt türleri beş başlıkta, (Doğal Saldırı, Aptallar Gemisi, Düşen Kent, Canavar, Hayatta Kalma), yine Robin Wood beş başlıkta (Psikopat ya da şizofren bir insan olarak yaratık, doğanın intikamı, şeytana tapma ve şeytanlık ruhu, korkunç çocuk, yamyamlık) toplarken Bruce F. Kawin ise üç başlıkta (Canavar Öyküleri, Doğaüstü Hikâyeler, Psikoz ya da psikopat öyküleri) toplamıştır. (Abisel, 1999: 150-151) Korku filmlerinin konularına ve içinde bulunan ana karakterlere göre yapılmış bu sınıflandırmalar doğrultusunda korku filmlerinin alt türlerini dokuz ana başlıkta toplamak mümkündür.

3.1. Şeytan Filmleri

İlk günahın işlenmesine neden olan şeytan, isyankâr, asi, sınır tanımazdır. Ateşten yaratılmış bir melek olan şeytan Tanrının emrine karşı gelerek lanetlenmiş, kıyamete kadar insanoğlunu doğru yoldan çevirmek için yemin etmiştir. Kutsal dinlere göre şeytanın durumu bu şekilde izah edilmektedir. Şeytan insanı aldatmak için çalışacak, insan onu yenip cennete gitmek için mücadele edecektir. Bu yüzden de insanın baş düşmanıdır. Korkulması gereken, tehlikeli, oyunbaz, yalancı, kılıktan kığa girebilen, tuzaklar kuran bir yaratıktır. Korku sineması da bu ölümsüz yaratığı, korkuyu içinde saklayan varlığı yapıtlarında kullanmış, başkarakterlerinden biri yapmıştır.

Genel olarak dini bir atmosfer içinde geçen şeytanlı filmler, bazen dini anlayışı ve dini kurumları eleştirirken bazen de onların propagandasını yapmışlardır. Özellikle Hıristiyan dünya-

sının simgelerinin, öğelerinin bol bol bulunduğu şeytanlı filmler bir anlamda misyoner bir tutumla Hıristiyanlığı yayıcı, anlatıcı vazife görmüştür.

Şeytan kötünün temsilcisi, kıyamet habercisi, yeniden doğmak isteyen ve sonsuzluğa ulaşmak için batıl yollara başvurup, kara büyüye, cadılığa zemin hazırlayan, insanın ruhunu teslim alan, içine giren bir yaratık olarak birçok şekilde korku filmlerinde yer almıştır. Bazen görsel olarak bir kalıba dökülürken bazen ise sadece hissettirilmekte, ima yoluyla göndermeler yapılmaktadır. “Batı için şeytan genellikle insan vücutlu, boynuzlu ve keçi ayaklı antik tanrı Pan’ın karikatür bir çeşitlemesidir.” (Messadie, 1999: 11) Filmlerde de bazen bu şekilde görselleştirilmektedir. En genel özelliği ise mutlak kötü olmasıdır. Bunun yanında bazen dini yapının dışında eleştirilmek istenen kavram, olgu, güçler ya da iktidar, kötülüğü temsilleyen yükümlü eski melek şeytanın bünyesinde somutlaşmaktadır. Siyasi mekanizmanın içinde ifade edilmek istenen söylem onun ağzından dile getirilmektedir. “Şeytan’ın sisteminin –çünkü bu öncelikle bir sistemdir, mantıksal bir çılgınlığın kurucusu olan bir sistem-kayda değer bir politik etkisi vardır. Onun varlığı temelde politiktir.” (Messadie, 1999: 14)

Seyirciler de gerek inanç gerek korku gerek atmosfer yapısı gerekse eleştirel ve politik yapısından dolayı şeytan filmlerine büyük ilgi göstermiştir. Bu ilgiyi iyi değerlendiren sinemacılar, ilk şeytan filmleri olarak ifade edilebilecek olan Melies’in Şeytan’ın Şatosu (1896), Manastırdaki Şeytan (1899) filmlerinden günümüze birçok şeytan konulu film çekmişlerdir. Türün en kült filmi, gösterime girdiği tarihten bu yana pek çok izleyici

ve eleştirmen tarafından tüm zamanların en korkunç filmi ve korku türünün en iyisi olarak gösterilen Şeytan (1973/The Exorcist)'dır. (Ertan, 2001: 59) Yönetmenliğini William Friedkin'nin yaptığı film, William P. Blatty'nin gerçek bir olaydan ilham alarak yazdığı aynı isimli romanından uyarlanmıştır. Irak'ta başlayıp ve Amerika'da devam eden film on iki yaşında küçük bir kızın bedenine şeytanın girmesi ve onun çıkarılma sürecinde geçen olayları anlatmaktadır. Gişede çok iyi hâsılat toplayan ve dünya sinemasında ses getiren, farklı yorumlar yapabilecek düşünceleri işleyen Şeytan, görsel yönü güçlü, zengin bir anlatım içinde, etkileyici efektleri ile de takdir toplamıştır. Yetmişli yıllarda birçok şeytan filmi çekilmiş ve bu yıllar korku sineması tarihine şeytanlı yıllar olarak geçmiştir. Şeytan filminin başarılı olamayan devam filmleri de seyirci ile buluşmuştur: Şeytan II: Aykırı (1977/The Exorcist II: The Heretic), Şeytan III (1993/The Exorcist III: The Legion). Günümüz şeytan filmlerinde, şeytan ve melek karşı karşıya kaldığı gibi (Ölümsüz), yine rahiplerle savaşmakta (Stigmata), eski çirkin ve kötü imajı yerine karizmatik ve yakışıklı bir kılığa bürünmekte (Şeytanın Avukatı), yeniden doğmak için zamanını beklemekte (Omen) kısacası çok farklı konularla ve kılıklarla ama aynı kötülükle sinemaya aktarılmaktadır.

3.2. Vampir Filmleri

Korku sinemasının unutulmaz klasik karakterlerinden biri olan vampirleri kısaca yaşayan ölümler olarak tanımlamak mümkündür. Onlar dış görünüş itibarıyla insana benzeseler de aslen kanla beslenen, yaşamak için kana ihtiyaç duyan, kendilerine özgü

yaşam biçimleri ile gündüzleri uyuyup geceleri yaşayan ölü yaratıklardır. Ölümsüzlük, ölüm, kan, gece, emmek, pelerin, uzayan dişler, yarasa, soğuk beden, donuk bir yüz, kasvetli şatolar vampirin imgelem dünyasını oluşturur.

İnsanlık tarihi içinde çok eski bir geçmişe sahip olan vampirlerin ilk ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir. Fakat hemen hemen her toplumun ve ülkenin tarihsel sürecinde vampir ve onun benzeri mitlere, öykülere ve destanlara rastlanmaktadır. Vampirler, ortak kültür birikimlerinin neticesinde bugünkü şekillerini ve ritüellerini almışlardır. Ancak yine de onların var oluşu, doğuşu hakkında çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Örneğin Okülistler vampiri çoğunlukla hayalet gibi görülebilen, ölen kişinin astral bedeni ya da etherik dublesi olarak kabul ederken (Kurt Adamlar..., 2002) Creed bunu kadının adet kanamasıyla ilgili sembolik bir öyküye bağlamaktadır. (Topçu, 2001: 130)

Orta Çağ'da, kilisenin otoritesini sağlamlaştırmak için karşısındaki güçleri ve halkı bezdirmek maksadıyla şeytan ve vampirlikle suçladığı insanları cezalandırmasının da bu mitin yaygınlaşmasında ve gittikçe inanılır hale gelip gerçeklik kazanmasında önemli bir payı vardır. Bu yüzden vampir mitinde birçok Hıristiyan öğesi bulunmaktadır. Vampir mitindeki, haçtan, kutsal sudan, dini yerlerden, İncil'den korkmak ve bunlardan yaralanmak, zarara uğramak bunun en büyük belirtisidir. Dini bir söylem olarak vampirlik bir anlamda şeytanlık, dinsizlik, Tanrıya karşı gelmek, dini kabul etmemektir. Ancak tüm bunların dışında vampiri dünyaya tanıtan, onun efsane bir yaratık haline gelmesini sağlayan Kont Drakula'dır. İngiliz yazar Bram Stoker'ın 1897'de yayın-

ladığı “Drakula” romanı, bir vampir klavuz metni niteliğindedir. Vampirlerin özellikleri, yaşayışı, düşünceleri, şekli, ritüelleri Drakula’da açık şekilde ifade edilmiştir. Stoker romanındaki Kont Drakula’yı tarihi bir kişilikten, bazı görüşlere göre vampir olduğu söylenen Kazıklı Voyvoda’dan esinlenerek oluşturmuştur. Mektuproman biçiminde yazılan Drakula dönemin gotik edebiyatında oldukça ilgi görmüştür. Sinemanın ilk yıllarına denk gelen bu dönemde genel olarak başarılı edebi eserlerden yararlanan sinema, Drakula’yı da beyazperdeye taşımış, bu fenomenin vampirle eş değer tutulacak, aynı anlamda kullanılacak bir düzeye gelmesinde ilk adımı atmıştır. (Stoker, 1998: 13) Daha sonra bu görsel ve zengin mit, başta Drakula karakteri olmak üzere birçok farklı isimde ve şekilde sinemaya uyarlanmış, devam filmleri çekilmiş, yeni öykülerle zenginleştirilerek korku sinemasında uzun soluklu bir vampir türüne dönüştürülmüştür.

Korku sinemasının, Melies’in Şeytan’ın Şatosunu saymazsak, ilk vampir filmi dışavurumcu Alman sinemasının önemli yapıtlarından biri olan ve klasik korku sinemasına da damgasını vuran Nosferatu (1922/ Nosferatu) dur. (Scognamillo, 2002) Murnau’nun yönettiği Nosferatu Bram Stoker’ın Dracula’sının özgün bir uyarlamasıdır. Nosferatu’dan günümüze bir çok Vampir filmi yapılmıştır: Drakula (1931/Dracula), Vampir’in İşareti (1935), Ölüler Adası (1945), Drakula İstanbul’da (1953), Drakula’nın Kızı (1972), Bram Stoker’ın Draculası (1992/Bram Stoker’s Dracula), Dracula 2000, Blade (2003)... Vampirin doğasındaki ölümsüzlük sinemada görselleşmiştir. Bu yüzden de onu hemen hemen korku sinemasının her döneminde görmek mümkündür. Ken-

dini güncelleyen ve geliştiren yapısı ile modern dünyaya ve seyircisine çabuk adapte olmuştur.

3.3. Seri Katil ve Sapık Filmleri

Kriminolojik bir sözcük olan seri katil kriminoloji sözlüğüne 1890’da Hazlewood ve Douglas ikilisinin çalışmaları ile yerleşmiştir. (Bentham, 2002: 9) Latince karşılığı olan “Erotophoniophilic” olan seri katili, kısaca kendi hazzı için cinayet işleyen kişi olarak tanımlanabilir. Giovanni Scognamillo ise daha kapsamlı bir tanımlama yaparak geniş bir seri katil profili çizer:

“Seri katil, bağlantısız şekilde cinayet işleyen katil, cinsel bir hazzı, bir boşalmaya varmak, varabilmek için tecavüz öncesi ya da sonrası kurbanını öldüren, sık sık mekân değiştiren, coğrafi bir mekâna bağlı olmayan, yaptıklarını bir ‘güçlü olma’ psikozuna bağlayan, kendi motivasyonunu haklı çıkartan katil birey olarak toplumun değişik imgesinden başka bir şey değildir.” (Bentham, 2002: 11)

Seri katiller sapık ruhludur; sapıklarda seri cinayetler işlemektedir. Dolayısıyla aynı anlamları ya da türü taşıyabilmektedirler ancak bazı filmlerde ayrıldıkları noktalar vardır. Sapıklar genelde bir inanç ya da kendi felsefeleri için cinayet işlerken seri katiller bastırılmış duygu ve karanlık çocukluk yıllarından dolayı cinayet işlemektedirler. Bunun yanında sapığın seri cinayet işleme gibi bir tutkusu, devamlı onu dürttüleyen bir öldürme arzusu yoktur. Ortak noktaları öldürmektir. Seri cinayetler işleyen, ölümlere neden olan, gerilim yüklü, kesme, biçme sahnelerine, kana sık sık yer veren, aksiyon ve heyecanın yüksek olduğu, ürperten bu filmler, korku dozunun hat safhaya çıktığı filmlerdir.

Karanlık atmosferler, farklı öldürme biçimleri, katil kim sorusu sorduran yaklaşımlar, bulmacalı yapılar bu tür filmlerin ortak özellikleridir. Atılan düğümler sonuçta çözülür ve genelde katil tahmin edilen şahsın dışında birisi çıkar. Polisiye-gerilim türü ile zaman zaman karışan, iç içe giren korku sinemasının bu alt türü insanoğlunun hastalıklı yapısını gün yüzüne çıkarıp öteki korkularının imgelerinden ziyade kendi varlığı ve cinsi ile yüzleşmesini sağlar.

İnsanların nasıl vahşileşebileceğini, neler yapabileceğini ortaya koyarak tehlikenin sadece diğer yaratıklardan değil insanın kendisinden de gelebileceğinin altını çizer. Bunun dışında ister gerçek bir hikâyeye (Karındaşın Jack) isterse kurgusal bir olay (Balayı Katili) anlatılsın seri katil ve sapık, çağdaş dünyadaki kaosun imgesi, bir yansıması ve lanetli anti kahramandır. Onun yok edilmesi gerekmektedir. Salt kötü olarak görsel dünyaya taşındığı için bir anlamda şeytandır ve bu şeytan ruhsal ve beyinsel dengesizliği yüzünden kanlı cinayetler işlemektedir. Zaten bu filmleri ilgi çekici kılan özelliklerden biri öldürme anları, biçimleridir. Elinde testere, kanlı bıçak ya da özel alet çantasıyla sanatsal ölümler gerçekleştiren seri katiller, sapıklar sanki ayin gerçekleştiriyor gibidirler. Seyirci bu noktada öldürme güdüsünü ve düşmanlarının öldürülüşünü hayal ederek katille birlikte doyuma ulaşır. Ötekisinin yok oluşunu görmek seyirciyi katharsise taşımaktadır. Seyircinin ilgisini çeken bir diğer özellik ise, genelde slasherlar için geçerlidir, seri katilin kimi öldüreceğini tahmin etme aşamasıdır. Bunu doğru tahmin eden seyirci, bilgeliği yakalamışçasına derin bir haz duyar. Takipçiliğini, gözlemciliğini, bilgisini konuşturmuş, katili bulmuştur.

Seri katil ve sapıklar genelde erkek olarak temsil edilirler ancak kadınsı hatta eşcinsel özellikler taşırlar. Bu, kimi filmlerde anneye duyulan özlem, bağlılık kimi zaman anneye duyulan öfke kimi zamansa kadına duyulan gereklilik, Oedipus kompleksine bağlı olarak biçiminde ortaya çıkmaktadır. Beşikteki El (1992/The Hand That Rocks the Cradle) filminde sapık dadı Rebecca De Mornay gibi zaman zaman da kadınların masumiyetten uzak canileşebileceğini işleyen istisnalar da bulunmaktadır. Bu türün en başat yapıtları olarak korku filmlerinin gidişatını değiştiren Hitchcock'un Sapık'ını (1963/Psycho), Teksas Elektrikli Testere Katliamı'nı (1974/The Texas Chainsaw Massacre), dört akademi ödüllü 'modern şaheser' olarak nitelendirilen Kuzuların Sessizliği'ni (1991/ Silent of The Lambs), David Fincher imzalı Yedi'yi (1995/Seven), batı toplumunun bir analizi Katil Doğanlar'ı (1994/Natural Killers Born) saymak mümkündür. (Seri Katiller... , 2002)

3.4. Doğaüstü Yaratık ve Canavar Filmleri

Doğaüstü yaratıklar ve canavarlar korku filmlerinin en eski, en güvenilir ve kalabalık kalelerinden biridir. Pre-historik canlılardan bilinmeyen kadim mahlûklara hatta bilinen canlıların fazlaca yırtıcı, güçlü, büyük temsilcilerine kadar envai çeşit yaratık, bu türün ana malzemesini oluşturur. (Kutlu, 2005: 82) Bu filmler, korku sinemasında geniş bir yelpazeye sahip, renkli ve bol aksiyonlu yapımların yer aldığı filmlerdir. Kurt adamlar, Frankensteinlar, Leopar kadınlar, robotlar, radyasyonla veya bilimsel çalışmalarla bilerek ya da bilmeyerek değişime uğrayan canlılar, uzaydan gelen

yaratıklar bu alt türün içinde yer alan birçok varlıktan en önde gelenleridir. Tür içinde birçok karakter ve bunların devam filmleri olsa da genel olarak bunları ayrı ayrı bir tür olarak almak pek doğru değildir. Çünkü bu tür filmlerin ortak özellikleri, klişeleri, öykü dizilişleri ve yapıları vardır. Bunun için bu tür filmler doğaüstü yaratık ve canavar filmleri olarak nitelendirilmektedir. Doğaüstü yaratıklar, kötülüğü temsil edip; iktidar, istenmeyen, düzeni bozan, insanlığın düşmanı olabilirken, önyargısız ve şekilci olmayan, yeniliğe açık, insancıl özellikler taşıyan yaratıklar da olabilmektedirler. Doğaüstü yaratık ve canavarların dış görünüşlerinde de bu iki kullanım göze çarpmaktadır; bazen iğrenç, fiziksel olarak anormal olan bu yaratıklar bazen de sevecen, çocuksu, masum olabilmektedirler. Ortak noktada ise kötülüğün ve istenmeyen, ötekinin, bilinçaltında saklananların, yüzleşilemeyenlerin imgeleridir.

Korku bu tür filmlerde iki şekilde ortaya çıkmaktadır; ya bu yaratıkları insanoğlu bir hata veyahut bilerek uyandırmakta, çağırmakta, bizzat kendi meydana getirmekte ya da var olan bu yaratıklar kendiliklerinden uyanıp ortaya çıkmaktadırlar. Ortaya çıkan bu süreç sonunda genel anlamda çirkin, pis, vahşi, biçimsiz, kaba ve görmezden gelinen ancak bir özellikleri ile insandan kat ve kat daha fazla güçlü olan (çok iyi duyabilme, uçabilme, zıplayabilme...) bu yaratıklar insanoğluna savaş açmaktadır.

Bu tür filmlerde ilk önceleri bölgesel tehdit (Frankenstein bulunduğu köy için, kurt adam yaşadığı kasaba için, insanoğlunun bir hatası sonucu yaşamı ve biçimi bozulan, insan tarafından meydana getirilen yaratık geliştirdiği, türediği bölge için) var iken daha sonraları dünyaya yönelen bir

tehdit (deli bilim adamların genetik buluşu, uzaylıların dünyayı istilası, robotların iktidarı ele geçirmesi) söz konusu olmuştur. Canavarlar zamanla alan genişletmiş bireysellikten kolektif anlayışa geçmiştir. Bu sistem içinde ortaya çıkan bireysel kahramanlar da dünyayı bu tehlikelerden kurtarmaya çalışmışlardır. Canavarla savaşmayı göze alan, cesur kişi ve kişiler insan soyunun, toplumun tamamının temsilcisidirler. (Moretti, 2005: 106) Seyircinin özdeşleşebileceği bir kimlikte film içinde var olmaktadır.

Doğaüstü yaratıklarla ve canavarlarla iletişim kurmak oldukça zordur, genelde konuşmayan kendine has dilleri olan bu yaratıklarla zaman içinde farklı yollarla iletişim kurulmaktadır. Canavarların her zaman bir bilinmezleri vardır. Bu bilinmezler film boyunca merakı körükler, ilgiyi ayakta tutar. Maceracı ruh, korku eşliğinde bu bilinmezin peşinde canavardan kurtulmanın yollarını arar. Doğaüstü yaratıkların ve canavarların bulunduğu bu filmlerin, ilgiyle izlenmesini ve popülerliklerini korumasının sebebi Walter Evans farklı bir yaklaşımla şu şekilde açıklar:

“...bunlara düşkünlüğünün anahtarı korkunç ve gizemli, psikolojik ve fiziksel değişimdir. Bunların en önemlisi, direkt olarak ikincil cinsel özellikler ve saldırgan cinsel davranışlarla ilişkili olan canavarca değişimdir. Örneğin kurt adamın elbisesinde zorluk gizlediği kılları uzar, tam kurt olduğunda da çıplaktır.” (Evans, t.y.: 73)

Yani bir anlamda onlar gençlik döneminde değişim yaşayan insanın kendine başkalaşmasını ve yabancılaşmasını da ele almaktadır. Şöyle ki kız çocukları vücutlarındaki değişimden ötürü utanç duyup insanlardan kaçarken erkek çocuk uzayan kıllara ve

garip duygular içine girdiği ergenlik dönemine alışmaya çalışmaktadır. Bu yaratıklar da her zaman olmasa da Kurt adam, King Kong, Frankenstein gibi filmlerde tıpkı insanın bir zamanlar kendi yaşadığı değişime ve uyum aşamasına özdeşleşim kurarcasına kendine alışmaya çalışmakta, toplum tarafından dışlanmayı aşmak için uğraşmaktadırlar. Evans devamında canavar filmlerinin iki önemli özelliği olduğunu söyler: “Yaşamın sırrı ve insanoğlunun bilmemesi gerekeni araması”. Son dönemde bilimin ve teknolojinin inanılmayacak boyutta ilerlemesi insanın bilmesi gerekenlerin üstüne gitmesine daha çok neden olmaktadır. Yaşamın sırrı ve ölümün nedeni üzerine deneyler yapan insanoğlu gizemin örttüğü gerçeklik parçacıklarını ortaya çıkarmak için var gücüyle çalışmaktadır. Bu da doğaüstü yaratık ve canavarlar filmlerinin zenginleşmesi ve kendini yenilemesi için bulunmaz bir fırsattır.

Türün kuşkusuz en ünlüsü ve bilineni Marry Goodwin Shelly’in 1818’de yazdığı Frankenstein’dir. Frankenstein, korku sinemasının en önemli korku kaynaklarından biri ve klasik bir karakteri olmuştur. (Scognamillo, 1997: 33) Frankenstein, değişik insan parçalarından oluşmuş, bilimsel bir deneyin ürünü, yapay bir yaratıktır. İlk Frankenstein 1931 yılında James Whale tarafından çekilir. Daha sonra Frankenstein’in birçok farklı versiyonu (Frankenstein’in Nişanlısı (1935, Frankenstein’in Oğlu (1939/ The Son of Frankenstein), Frankenstein’in Evi-1944/The House of Frankenstein) sinemaya aktarılır. Diğer doğaüstü yaratıklar da korku sinemasında zamanla ortaya çıkar. Kurt Adam ilk defa 1935’te sinemada yer alır. Bununla da kalmaz bazen Fran-

kenstein ile (Frankenstein Kurt Adama Karşı-1943) bazen Dracula ile (Santo ve Blue Demon Dracula ve Kurt Adama Karşı-1973) karşılaşır. Bunların dışında doğaüstü yaratık filmlerine farklı örnekler olarak, Golem (1914/Der Golem), Canavar (1925), Londralı Kurt Adam (1935/ Werewolf of London), Kedi İnsanlar (1943/Cat People), Avcı (1987/Predator), Leopar Kadın (1943/The Leopar Woman), Canavarlar Şatosu (1958), Godzilla (1973), Beden Kemiricilerinin İstilasası, Sinek (1986/Fly), Rabid (1976) King Kong (1933/King Kong) gibi filmler de gösterilebilir.

3.5. Doğanın İntikamı

Doğanın İntikamını konu alan filmler, diğer korku türlerinden ayrı olarak insanları cezalandırıcı özellik taşırlar. Doğayı tahrip eden insanın bu gerçekliği beyazperdeye taşımasıyla meydana gelmişlerdir. Bozulan doğa ve yaşam sisteminde meydana gelebilecek tehlikeler gözler önüne serilir. Türe doğanın da bir gün yaptıklarından dolayı insanoğlundan hesap soracağı anlayışı hâkimdir. Atilla Dorsay’ın da ifade ettiği gibi insanın doğaya karşı işlediği suçların, bilinçaltından yansıyan tepkisi olan bu tür filmler (Dorsay, 1986: 123), suçluluk psikolojisindeki insanoğlunu uyarıcı bir işlev üstlenmektedir. İnsanoğlunun yaptığı hatalar gün yüzüne çıkmaktadır. Bunun yanında tehlikenin nereden geleceği ve düşmanın kim olacağı belli değildir. Birçok farklı konu ve kahraman yardımıyla, doğanın geniş yelpazesi, tehlike oluşturabilecek olaylar ve varlıklar, sinemada temsil edilmiştir. Bu filmleri iki ana başlık altında toplamak mümkündür.

3.5.1. Doğanın Salt Kendisi/Doğal Felaketler:

Doğa her an insanın hizmetinde, denetiminde değildir. Onun da gelişen, değişen ve insan tarafından bozulan yönleri vardır. Doğal felaketler (çığ, deprem, yanardağ patlaması, sel, tsunami...) olarak nitelendirebilecek olan doğanın salt kendi eylemlerinin yer aldığı filmler, gerçek olaylardan etkilenerek çekildiği gibi kurgusal hikâyelerin uyarlanması, olabilecek felaketlerin öngörülmesi ile de çekilmektedir. Binlerce kişinin öldüğü, büyük hasarlara yol açan doğal felaketler, insanları farklı bir korkunun kıyısına taşımaktadır: “Zamansız ve hazırlıksız ölüm”. Bu ölümü ya insanoğlunun bir hatası, doğal sistemi bozması sonucu kendisi ya da normal yaşam düzeni içinde doğanın kendisi hazırlar.

Bu tür filmlerde insanlar, doğanın faaliyetlerine karşı mücadele ederler. Mücadele edilen somut bir varlık, yaratık veya canavar değildir; kitleleri ölüme sürükleyen, hızlı, güçlü, zorlu bir rakiptir. Onun için bilimden yardım almak gerekmektedir.

Doğal felaket filmleri, kan, kesme, biçme, parçalama gibi diğer korku türlerinin içerdiği vahşet ve şiddeti içermemektedir. Daha çok heyecanı ve korkuyu gerilimle yükselten, şimdi ne olacak, nasıl kurtulacaklar bu beladan sorusu sorduran, daha naif, estetik, görsel yönü güçlü filmlerdir. Korku sinemasının diğer türlerine göre masum kalan bu tür, barındırdığı gizem, bilinmezlik ve insanoğlunun aklına gelemeyecek tehlikeleri göstermesi ile ilgi toplar.

3.5.2. Doğanın Bir unsuru Olarak Hayvanlar ve Bitkiler:

Hayvanların ve bitkilerin canavarlaştığı filmler ise doğal felaketlere göre daha çok ilgi gören filmlerdir. Genelde hayvanların (Kurbağalar,

kuşlar, yılanlar, örümcekler, balıklar, karıncalar...) ele alındığı bu türlerde bitkiler çok az kullanılmaktadır. Jaws: Denizin Dışları (Jaws), Kuşlar (Birds), Anaconda, Piton, Sis (Frogs), Katil Karıncalar, Mavi Korku, Prinalar, Hayvanlar Mezarlığı, bu türün en beğenilen örnekleri arasındadır. Türün ilk filmi ise Melies’in 1899 yılında çektiği Un Bon Lit filmidir. Filmde ay ışınları böceklerin büyüyüp kahramana saldırmasına neden olmaktadır. (Arpaç, 1998: 81)

Tehlikeli ve öldürmeye yatkın olan hayvanların ele alındığı bu tür filmler, hayvan-insan ilişkisinde masum insanın hayvanın eylemlerinden dolayı yaşadığı ölüm korkusunu dile getirir. Bu eylemlere, hayvan ve bitkinin canavarlaşmasına insanoğlu doğal felaket filmlerinde olduğu gibi ya kendisi sebep olur ya da hayvan ve bitki kendi vahşiliği ve içgüdüsel yapısı ile bunu yapar. Radyasyonun, nükleer denemelerin, bilimsel çalışmaların, kimyevi ilaçların etkilerinin sık sık vurgulandığı bu tür filmler insanoğlunun doğayı ve içinde yaşayan diğer canlıları nasıl yok ettiğini, değiştirdiğini gözler önüne serer. Bu bakımdan sosyal mesaj içeren filmler çevre kirliliğine, doğal dengeye, canlıların yaşam hakkına dikkat çeker. Bu tür filmlerde yine göz önüne getirilmeyen bir tehlike ele alınır: İnsanların en büyük yardımcısı zararsız, evcil hayvanlar. Yeri geldiğinde bu hayvanların da en masum olanları dâhil (kuşlar, balıklar, maymunlar...), nasıl canavarlaşabileceği gösterilir.

Hiç düşünmedikleri hayvanları beyazperde de insana saldırırken görmek seyirciye ilginç ve farklı gelmekte, hayal dünyasında değişik şekillenmelerin olmasına neden olmaktadır. Çarpıcı saldırı sahnelerine büyük yer veren, kovalamacalar ile aksiyonu

sağlayan bu filmler, insanın doğaya karşı olan güçsüzlüğünü de ortaya koyar. Doğayı mutlak hâkimiyet altına almak mümkün değildir çünkü insan doğayı yaratan oluşturan değil o sistem içinde sadece bir varlıktır.

Doğanın intikamının konu alındığı filmlerin iki önemli dezavantajı vardır. Birincisi, gerçek bir hayvan kullanılacaksa bu hayvanla çalışmanın ve onu eğitmenin zorluğu; ikincisi bu filmlerin dikkat edilmezse inandırıcılığını kolaylıkla kaybettirecek bir çizgide bulunması. Bu dezavantajlar uzun ve profesyonel çalışmanın, doğal mekânlarda çekim yapmanın yanında günümüz bilgisayar ve animasyon teknolojisiyle çok aza indirgenmiştir. Artık gelişmiş bilgisayar teknolojisi ve programlar sayesinde doğal ortam ve hayvanlar daha iyi, gerçeğe yakın, üç boyutlu olarak tasarlanabilmekte, istenilen duruş hareket ve görünüm yapılabilmekte, görsel efektlerle daha canlı ve dikkate çekici sahneler çekilebilmektedir. Son dönemde küresel ısınma olgusu ile popülerlik kazanan bu tür filmler, kendilerini yenileme dönemine girmiştir. Artık olayları bir zamanlar II. Dünya Savaşı sonrası atom bombasını atılmasıyla, radyasyonun ve nükleer korkunun yaptığı gibi mantıki bir zemine oturabilecek yeni bir kavram vardır: Küresel ısınma. İhtimaller ve gerçekler birbiri ardına dizilir: Buzulların erimesi, aşırı yağmurlar, mevsim değişimleri, depremler, suların yükselmesi, havaların aşırı ısınması...

3.6. Hayalet Filmleri

Hayaletler genelde ölümlerin ruhları olarak ifade edilirler. Öteki dünyadan bu dünyaya bir sebepten gelmiş ya da iki dünya arasında kalmış varlıklardır. Uçabilirler, duvardan geçebilirler,

güçlüdürler, eşyaları hareket ettirebilirler, garip sesler çıkartırlar. Bazen görülür bazense sadece hissedilirler; yaptıkları eylemlerle kendilerini ifade ederler. Yaşanan korkuların bir yansıması olarak garip şekillerde olabilecekleri gibi sevimli, estetik, insansı görünümde de, (Diğerleri (2001/The Others) ve Altıncı His (1999/Sixth Sense)), olabilmektedirler. Genel olarak ölümü çağrıştıran hayaletler, ölmüş kişilerin ruhları olarak insanların karşısına çıkınca korkutucu olmaktadır. Bu korkutuculuklarına zaman zaman cinayetlerde eklenmektedir.

Hayaletler farklı şeyler için insanların karşısına çıkarlar. Kimisi hayatta iken oturduğu evden yeni taşınan insanları kovmaya çalışır, kimisi yarım bıraktığı işleri tamamlama niyetindedir, kimisi sadece insanları korkutmak ister, kimisi o yerin, mekânın ve hazinenin koruyucusudur. Eski, köhne, ıssız evler, şatolar, köşkler, mağaralar mekânlarıdır. Ya kendileri giderler insanoğlu ile yüzleşmeye ya da insanoğlu onları rahatsız eder mekânlarında. En çok ta sessiz, ıssız, kıyıda köşede kalmış, eski evlerde ortaya çıkarlar. Bu yüzden tekinsiz/lanetli ev filmleri olarak da adlandırılırlar.

Bu tür filmlerde ani hareketler, korkuyu çağrıştıran eylemler yavaş yavaş gösterilir. Gerilim kademe kademe arttırılır. “Daha çok ‘gösterme ima et’ prensibiyle ayakta duran filmler büyük ölçüde gölgelere, ses kullanımına, belirsiz tehlikelere ve efektlerle dolu şaşırmacaları dayalı gerilimli tarzlarıyla kanlı korku filmlerinden ayrılırlar.” (Kutlu, 2005: 78) Dekor ve mekân loş ve karanlık olmasının yanında gizemlidir, bilinmezi saklar ve büyük merak uyandırır.

Hayalet filmlerine örnek olarak, Perili Ev (1999), Hayalet Araba (1920), Hayaletler Şatosu (1921), The Haun-

ting (1963), The House on Haunted Hill (1959)... gibi filmleri gösterebilir.

3.7. Mumya Filmleri

Mumyalama, ölü bedenlerin (ki bunlar genelde toplum içinde kral, prens, din adamı gibi çok saygın bir yeri olan kişilerdir) uzun süre korunması için yapılan kimyasal saklama işlevinin genel adıdır. Mumyalanan kişiye de mumya adı verilir. Genel olarak Mısır'daki piramitlerden dolayı bilinen, ünlenen mumyalar birçok uygarlığın geçmişte kullandığı bir yöntemdir. Ne var ki piramitlerin gizemi içindeki firavunların mumyalanmış bedenleri daha çok duyulmuş ve popüler hale gelmiştir. Her tarafı sargılar içinde bir hastayı andıran bu mumyalar belli şartlar dâhilinde tekrar hayata dönmektedirler. Bir çeşit hayalet zombidirler. Mumyaların bulunduğu mekânın ve kültürün, yaşayışlarından bu yana sakladığı bilinmezlik ve gizem hep merak edilen bir nokta olmuştur. Korku sineması içinde bundan iyi malzeme yoktur; bilinmezlik, merak, tehlike, ilginç ve sıra dışı bir görünüş, zengin bir tarih ve hali hazırda bir mit. Korku sineması da bu gizemli karakteri bol bol kullanmış, onu yeniden diriltip beyazperde de yaşatmıştır.

Mumyalar ya araştırma yaparken yanlışlıkla ya da onda bulunan güce sahip olmak için biri tarafından uyardırılırlar. Mumya kızgındır ve insanı öldürmek istemektedir. İnsan kaçır mummy peşindedir. Olaylar genelde bu şekilde kovalamaca ve meşhur bubü tuzakları içinde geçer. Mumya filmlerinde Mısır kültürü ve piramitlerin özelliklerinden oldukça yararlanılmaktadır. Primitlerin mistik, fantastik ve gizemli havası filmlere artı değer kazandırır.

İlk mumya filmi, Boris Karloff'un oynadığı ve Alman dışavurumcu akımın usta yönetmenlerinden Karl Freund'ün yönettiği Mumya (1932/Mummy) filmidir. (Scognamillo, 2002) Bu filmde önce çekilmiş bir iki mumya filmi daha mevcut olsa da bu filmler korku filmi özelliği taşımamaktadırlar. Mumya, beyazperde deki ilk gösterimden sonra farklı ülkelerde birçok kez sahneye çıkmıştır: Mumya'nın Mezarından Sızan Kan (1971/Blood From the Mummy's Tomb-Amerika), Mumya (1959/Mummy-İngiltere) Mumya'nın Mezarının Laneti (1963/The Curse of the Mummy's Tomb-Amerika), Mumya'nın Kefeni (1966/The Mummy's Shroud-İngiltere), İspanya'da Mumya'nın İntikamı, Meksika'da Güreşçi Kızlar Mumya'ya Karşı)

3.8. Zombi Filmleri

Ölülerin tekrar dirilmesiyle ortaya çıkan zombiler ruhsuz bedenlerdir. Korku sinemasının diğer karakterlerine göre daha cansız, kaba ve ilkel dirler. Sözcüğün ana kökeni ise Karayip Denizi'nin büyük adalarından biri olan Haiti'ye aittir;

“Söz konusu sözcük, bölgenin yerel dilinde belirli bazı dinsel ritüeller ve bu iş için özel olarak hazırlanmış kimyasal karışımlar aracılığıyla ‘diriltiren ölüleri ifade’ eder. Haiti’de yapılan bilimsel araştırmalar, bu gizemli adada, yüzlerce yıldan beri -sinema sektörünün sulandırdığı kadar olmasa da yine de ciddiye alınması gereken bir ‘zombi kültürü’nün var olduğunu kanıtlamıştır.” (Güven, 2006)

Zombiler, filmlerde, mezarlardan, toprak altından çıkmış, çürümüş bedenleri, ucube görüntüleri, yavaş hareketleri ile ortalıkta dolaşırlar. Akıldan yoksun yaratıklar gibi çok

fazla konuşmadan ne yapmak istiyorlarsa, ne için dirilmişlerse, hayata dönmüşlerse onu yapmak için harekete geçerler. Bu genelde de insanları öldürmek olur. Zombilerin yeniden uyanışları da farklı farklı olmaktadır; bazen yılın belli gülerinde, bazen büyü ile bazen de eski ritüellerin yanlışlıkla ya da bilerek yapılması sonucu bazen insanoğlunun etkisi ile ortaya çıkmaktadırlar.

Zombi korkusunun altındaysa büyük olasılıkla ölümler hakkındaki; ölenin sağ kalanın düşmanı haline geldiği ve yeni hayatını paylaşsın diye onu da yanında götürmek isteyeceği yolundaki eski inanış yatmaktadır. (Moretti, 2005: 127) Hemen her dönemde böyle bir düşünce, ölümlerin geri dönüp intikam alabileceği, insanoğlunun beynini meşgul etmiştir. Freud bu düşüncenin oluşmasını ve insanlardaki bu endişeyi suçluluk psikolojisine bağlamaktadır. (Mannoni, t.y.: 28) Bu yüzden genelde bu tür filmlerde geri dönen zombiler hayatın tadını çıkaranlardan intikam almaktadırlar.

Zombiler bilinçaltında saklı salt ölüm korkusunu vurgulamak için değil politik ve felsefi düşünceleri ifade etmek içinde kullanılmışlardır. Örneğin tüketim kültürü içinde, popüler eğlence sistemlerinde insancıl özelliklerini kaybeden, hareketsiz, olaylara ve durumlara tepkisiz insanoğlunun bir yansıması olarak bu tür filmlerde yer almışlardır.

İlk zombi filmi, insanlıktan çıkmış işçi sınıfının tasvir edildiği Beyaz Zombi (1932/White Zombi)'dir. (Konuralp, 2002: 17) "1968 yılına kadar zombiler korku sinemasında farklı şekillerde boy göstermiş konu olmuşlardır. Ancak George, Romero'nun 'Ölü' üçlemesinin ilk filmi 'Yaşayan Ölümlerin Gecesi' ile zombi filmleri farklı bir

boyut kazanmıştır." (Engin, 2002: 83) Güçlü alt metni ve görsel dili ile zombi filmlerinin çığ, kaba görüntüsünden kurtaran George Romero türün bir anlamda kurucusu olmuştur. Radyasyon, ırkçılık gibi dönemin politik konularına gönderme yaptığı Yaşayan Ölümlerin Gecesi'nin (1968/Night of the Living Dead) ardından tüketim toplumunu eleştiren, makyaj ve özel efektlerle desteklenen aşırı şiddet kullanımıyla önceki filmde bir adım ileriye giden ve bir alışveriş merkezinde geçen Ölümlerin Şafağı'nı (1980/Dawn of Dead) çeken George Romero, ünlü zombi üçlemesinin son halkasını sistem ve orduya karşı güvensizliği simgeleyen Ölümler Günü (1985/Day of the Dead) ile tamamlamıştır. (Engin, 2002: 84-85) Romero'nun ilk filminden sonra zombi filmlerine artan ilgi ard arda bu tür filmlerin çekilmesiyle yaygınlaşmış, yaygınlaştığı kadarda tecimsel kaygılar yüzünden daha çok kan ve ceset parçalarının yer aldığı, vahşet sahnelerinin bol bol bulunduğu yer yer snuff filmlere kayan bir görünüm kazanmıştır. Özellikle yetmişli yıllarda korku sinemasının merkez figürü haline gelen zombiler, ısırılan boyunların yerini kısmen de olsa insan vücudundan kopartılan parçaların aldığı kan ve şiddetin tür içinde hiçbir zaman olmadığı kadar hâkim olduğu bir tür haline gelmiştir. (Ertan, 2002: 83)

Zombi filmlerinin zaman içinde değişen içeriği ile yeni bir alt türe kavuşur: Yamyam filmleri. Daha çok İtalyan yönetmenlerin çektiği bu filmler, yetmişler sonrası beyazperde de ortaya çıkmıştır. (Engin, 2002: 84-85) Filipinler, Endonezya, gibi Uzakdoğu gibi ülkelerde çekilen filmlerde, tahammül sınırını zorlayan sahneler ile birlikte hayvanların gerçekten öldürüldüğü, erotik ve soft porno sahnele-

rine yer verilmiştir. Alt türün en ünlü filmi *Zombi Holocaust*'tur (1979). Fransa'da bir dönem ise Nazi Zombi filmleri moda olmuştur: *Zombi Gölü*, *Yaşayan Ölünün Vahası*, *Şeytanın Öyküsü*, *Gece Bekçisi...* (Tohill ve Tombs, 2005: 34)

Zombiler kısacası ölüm ve ölümlerden meydana gelen korkulardan, büyü, vudu, şeytani güçler gibi kavramlarla ilişkilendirilerek hayat verilen korku karakterlerinin en önemlilerindedir. *Zombilerin İsyanı* (1936), *Gözsüz Ölülerin Saldırısı* (1973), *Zombiler* (1978/*Zombies*), *Yılan ve Gökkuşluğu* (1988/*The Serpent and the Rainbow*) türün ilginç filmleri arasındadır.

3.9. Cadı Filmleri

Uzun şapkaları, siyah uzun giysileri, büyük kazanları, garip ilaç şişeleri, geleceği gören cam küreleri ve uçan süpürgeleri ile somutlaşan cadılar tarihleri çok eskiye dayanan en genel ifadeyle kötülüğün temsilcisi büyücülerdir. Metafiziğin fiziğe tesir etmesi ya da fizik ötesi bazı kuvvetlerin ruhu ve cesedi etkilemesi neticesinde insanın tuhaf şeyler hissetmesini, duymasını ve görmesini sağlamak şeklinde tarif edebilecek olan büyü cadılar yasal olmayan işler için kullanmaktadırlar. (Sargı, 2005: 15) Büyü, cadılara farklı güçler kazandırmakta, yapılamayan şeyleri yapılabilir kılmaktadır. Ancak kullanılan yol onaylanmayan, karanlık güçlerin hâkim olduğu, şeytanın yoludur. Bu yüzden cadılara atfedilen en büyük suç şeytanla işbirliği yapmasıdır. Cadılar lanetlidirler, yalnızdırlar ve üzerlerindeki suçtan dolayı yaşamları boyunca insanlardan intikam almaya çalışırlar. (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 194)

Orta Çağ'da engizisyon mahkemelerinde cadılık suçundan dolayı birçok

insan yakılmıştır. Otoritesini sağlamak içinde kilise cadılığı en büyük suçlardan biri olarak ilan etmiş, Hıristiyan toplumların gözünü korkutmuştur.

Bu tür filmlerde cadı genel olarak kadın kimliğindedir. Popüler kültür ürünlerinde de cadı kadınla özdeşleştirilmektedir. (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 194) Bunun altında Batı zihniyetindeki "cadılığın kadının doğasına derinden bağlı olduğu ve her kadının potansiyel bir büyücü olduğu düşüncesi ve erkek egemen anlayış yatmaktadır." (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 195) Cadı, filmlerde zaman zaman iyi olarak da genelde kötü, çirkin, ikiyüzlü, çıkarıcı, yalancı ve doğaüstü güçleri bulunan büyücüler olarak karakterize edilmekte ve görselleştirilmektedir. Cadı filmlerindeki önemli diğer bir unsur ise cinselliktir. Cinsellik bir tehdit unsuru olarak işlenir. Bastırılmış cinsellik ve doğaüstü güçler iç içedir. Brian de Palma'nın *Günah Tohumu* (1976/*Carrie*) bu iki unsur çok iyi anlatan bir cadı filmidir. Film, ergenlik çağındaki bir kızın adet olması ve çeşitli üstün güçler elde etmesini ve bu kız ile dine saplantılı annenin ilişkisini ele alır.

İlk olarak Melies'in filmlerinde, *Witch* ve *Witch's Revenge*, cadı imgesiyle karşılaşılsa da, tanımlanan cadı tipi korku filmlerinde ancak altmışlardan sonra görülür. Cadı filmlerinin en ünlüsü, korku sinemasında bir kült olan *La Maschera Del Demonio*'dur. Kanlı Pazar olarak bilinen film 17. yüzyılda vampir bir cadının öldürülüp yeniden dirilmesiyle gelişen olayları anlatmaktadır. Diğer örnekler olarak şu filmler gösterilebilir. (1944/*The Seventh Victim*), *Geri Gelen Kadın* (1946/*The Woman Who Came Back*), *Kanlı Pazar* (1960/*Black Sunday*), *Cadı* (1964/*Witch-*

raft), (1962/Witch Burn Witch), Korku Oteli (1960/Horror Hotel). (Küçük Kurt ve Gürata, 2004: 196)

4. Korku Sineması'nda Türlerin Mücadelesi

Yenilenen dünya ile birlikte farklı açılımları beraberinde getiren sinema, teknoloji devinimleri ile birlikte gerçek ve hayal arasındaki iletişim ağını farklı boyutlara taşımıştır. Teknolojinin Sınırları kaldıran gücü sinemaya çok yönlü açılımlar sağlamıştır. Makyajın, mekânların, zamanın ve karakterlerin hayalleri zorladığı korku sineması da bu güçten oldukça yararlanmıştır. Korku sineması teknolojinin gelişimi ile paralel bir şekilde daha fazla kanlanmış, renklenmiş, gerçeküstücü öğelere yer verilmiştir. Ülkemizde son beş yılda (2012–2007) vizyona giren korku filmleri incelendiğinde hangi türlerin daha sık kullanıldığı ve türlerin nasıl gelişim gösterdiği görülebilmektedir. Zengin içeriklerin hayalleri, sınırları zorlayan eserleri, rüyaları (aslında karabasanları) aktardığı son dönem korku sineması sürecinde türlerin konuları yanında içeriksel ve bölgesel olarak da ayrıldığı görülmektedir.

İçerik olarak kan ve gizemin yoğunlukta olduğu filmlere ağırlık verilmiştir. Sınırları zorlayan kesme-biçme sahnelerinin açık olarak gösterildiği, bol bol kanın döküldüğü, duvarların, merdivenlerin, yerlerin kanla boyandığı, acının ve işkencenin sanat eseri olarak sunulduğu korku filmleri izlenir hale gelmiştir. Özellikle Testere'nin popülerleştirdiği bu tür, takip filmlerini de beraberinde getirmiştir. Hâsılatı yüksek bir de seri yakalayıp, altıncı filmiyle meraklılarının ilgisini çeken Testere, seri katil filmlerinin son dönemdeki temsilciliğini yapmıştır.

Gizem ve mistik olayların, göstermekten çok hissettirmenin ön plana çıktığı filmlerde son dönemde popüler olan filmler arasındadır. Korkunun tensel güdülerini harekete geçirerek, tüm bedeni kaplayan duygu yoğunluğunu izleyiciye vermeye çalışan bu filmler, şaşırtıcı final sahneleri ve ani ölümleri ile dikkatleri çekmeye çalışmaktadır. Zaman zaman klişe sonları sinematografik ve senaryo farkındalıkları oluşturarak kıran filmler, zaman zaman da abartı ötesi sunumları ile filmin atmosferi dışına çıkılmasına neden olmaktadır.

Avrupa korku filmlerini pek gösterim fırsatı bulamadığı dünya sinemasında son dönemde Uzakdoğu Korku Sineması ön plandadır. Hollywood'un her dönem güçlü bir şekilde varlığını hissettirdiği gerçeği yanından Uzakdoğu Korku Sineması, kendi mistik havası içinde masum korkular sunmuştur. Hollywood, bu durumu da ticari metaya dönüştürerek bu filmlerin gişe rekorları kıranlarını yeniden çevrim yöntemiyle tekrar vizyona sokmaktadır.

Son dönemde Türk korku filmleri de, korku türlerine özgü örnekleri dışında özgün örnekleri ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Musallat, Ev, Konak, 3 Harfliler Marid, Cehennem, Ses bu filmlerden bazılarıdır. Yerel öğelerden beslenen, İslami içerikli ya da ondan beslenen korku filmleri, başarılı bir grafik çizmiştir. (Dabbe, Dabbe 2, Semum, El Cin, Cin Vakası...) Görsel ve teknik olarak zayıflıkları, senaryo eksikliklerine rağmen cesur yapımların vizyona girdiği Türkiye'de Türk korku sinemasının temellerinin atıldığı söylenebilir. Daha çok genç yönetmenlerin ön plana çıktığı bu süreçte her yıl 5-10 arası korku filmi çekilmektedir. Bu filmler korku sinemasının farklı alt türlerine ait ör-

nekler vermektedir. Hayaletlerin, Cinlerin, Şeytan'ın yer aldığı bu filmlere komedi unsuru eklenerek karma türde yapımlar da (Destere, Kutsal Damacana, Kutsal Damacana 2: İtmen, Laz Vampir Tirakula) çekilmektedir.

Son beş yılda Türkiye'de vizyona giren filmler arasında Vampir filmlerinin tür olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Blade, Karanlıklar Ülkesi: Uyanış, Karanlıklar Ülkesi: Lycanların Yükselişi, Alaca Karanlık üçlemesi, Vampir Avcısı: Abraham Lincoln, Otel Transilvanya, Karanlık Gölgele, Kutsal Savaşçı, Vampir İmparatorluğu gibi hâsılatı yüksek vampir filmleri vizyona girmiş ve büyük beğeni toplamıştır. Bu filmler de türün klişeleri ile birlikte türün özelliklerine eklemeler yapılmış zaman zaman özelliklerin dışına çıkmıştır. Tarih ve din ile yakın ilişki içinde bulunan vampirler, son dönem filmlerde ağırlıklı olarak teknolojinin içinde, güç ve iktidarın sembolü olarak ifade edilmişlerdir. Cinsellik ve aşkın ön planda olduğu filmlerde, soğuk, prensipli, takım elbiseli, geceleri ortaya çıkan klasik vampirlerin yerini, deri ceketli, romantizmi yaşayan ve yaşatan daha sıcak, gündüzleri ortaya çıkan, çok daha güçlü, zeki, çevik, bilgili ve atletik olanları almıştır.

İnsanoğlu ile iç içe yaşadıkça daha fazla insanileşerek sosyal yapısından sıyrılan vampirler, eğlenen dünyevi zevkleri tadan bir kimlik kazanmışlardır. Daha geniş ve evrensel bir bakışa sahip olarak kendilerini yeniden tanımlayan vampirlerde, klasik vampirlerin kan emme ihtiyacı dışındaki, küçük egemenlik mücadelelerinden öte, saf ve yeni bir tür oluşumu doğrultusunda zaafardan arınmış daha güçlü nesiller yetiştirerek hem diğer türler hem de insanoğluna hükmetme

şeklinde bir düşünce devrimi gerçekleştirmişlerdir. Özellikle Blade ile başlayıp Karanlıklar Ülkesi ile devam eden ve Alacakaranlık üçlemesi ile farklı bir boyuta evrilen Vampirler, türün gelişimini farklı yönlere taşımış ve tür için yeni tanımlamaların yapılması gereğini doğurmuştur.

Vampir filmleri dışında Seri Katil ve Sapık Filmleri, klasik yapıtların devamı ve özgün örnekleri ile varlığını sürdürmüştür. Testere serisi türün son dönemdeki en parlak örneğidir. Sinematografik olarak başarılı işkence ve kanlı sahneleri ile film boyunca izleyicinin dikkatinin dağılmasını engelleyen film, özdeşleşim kurmanın ötesinde “iyi ki orada değilim” düşüncesi içerisinde hayatta kalmanın “tatlı” sevincini izleyiciye sunmaktadır. Çılgılık serisi dördüncü filmi ile ölümün “şaka” halini ani çıkışlar ile tekrar beyazperdeye taşımıştır.

Korkuyu tekinsiz evlerle birlikte ruhlara emanet eden hayalet filmleri, insanoğlunun hayal dünyasındaki ve düşlerindeki korkuları gün yüzüne çıkarmaya devam etmiştir. Yeni taşınan, kiralanan veyahut miras kalınan, ya da bir sebepten dolayı geçici bir süren vakit geçirmek zorunda kalınan evler, mekânlar, odalar sıkışmış alanlardaki ölüm korkusunu tetiklemektedir. Mutlu başlayan bu filmler sorunlu hayaletleri, karakterleri ile başrol oyuncularının dünyasını karartmaktadır. Lanetli Ev, Evdeki Düşman, 205 Korku Odası, Korku Seansı, Dehşet Kapanı, Korku Evi, Davetsiz bu dönemde çekilen filmlerdir. Paronormal Activity filmi ile popülerlik kazanan nereden geldiği anlaşılamayan hayalet varlıklar, Kötü Ruh, An American Ghost History, Elm Sokağında Kabus, Doğmamış, Ruhlar Bölgesi gibi farklı versiyonları ile çıkışını sürdürmüştür.

Çocukların korku öznesi olduğu Uzakdoğu filmleri, masumiyetin arkasına saklanan korkuyu sinema diline aktarmıştır.

Dinin korku sineması ile buluştuğu noktada insanoğlunun inancını sorgulayan Şeytan Filmleri, eski ilgisini yitirse de varlık-var olma ile yakın ilişkisi sebebiyle türüne özgü yapıtlar vermeye devam etmektedir. Ayin, İçimdeki Şeytan, Şeytan türün özelliklerini taşıyan örneklerdir.

Dünya ile birlikte değişen insanın dönüşümünü en açık şekilde anlatan korku türlerinden bir şüphesiz zombi filmleridir. Hastalıkların arttığı, organik besinlerin azaldığı, ilaç sektörünün acımasızlaştığı, ekosistemin bozulduğu dahası dünyanın kötüye gittiği teknoloji çağında İnsanoğlu kendi gerçekliğini kaybetmektedir. Yok olmanın çirkine, kötü olana dönüşerek gerçekleştiği ve ölümün en yakındakilerden bile gelebildiğinin anlatıldığı Zombi Filmleri, ölü bedenlerin macerasını World War Z, Resident Serisi ve Salgın ile anlatmaktadır. George Romero'nun destansı üçlemesini takip eden yaşayan ölüler, özü ve doğru olanı korumanın önemini altını çizmektedir.

Dönem için en az örnek verilen türler Doğanın İntikamı (Pirana, Öldüren Sis), Cadı Filmleri (Bell Cadısı, Cadılar Zamanı), Doğaüstü Yaratık ve Canavar Filmleri (Kurt, Canavar, Predators) ve Mumya Filmleri'dir. Özellikle Mumya Filmleri'nin örneğine rastlanmamıştır. Diğer türlerde bir ya da iki film vizyona girmiştir. Yaşamın teknoloji ve bilim üzerinde döndüğü yeniçağda, doğa arka planda kalmış doğaüstü yaratık ve canavarlar uzayın içindekilerle, teknolojik ürünlerle, robotlarla yer değiştirmiştir.

SONUÇ

İnsanoğlu'nun en temel duygularından biri olan korku, en genel ifadeyle insanın tehlike de olma hali olarak tanımlanmaktadır. Bedenine zarar gelecek duygusu, bilinmezlik, kontrolün kendinde olamamı insanı boğucu, sıkıcı bir haletiruhiyeye sokmaktadır. Yaşamın her anında içsel ve dışsal nedenlere bağlı olarak kendini gösteren korku, resim, müzik, tiyatro, opera gibi birçok kültür ve sanat ürününde kendini göstermiştir. Sinema da bu sanat dallarının en önemlilerinden biridir. Sinemanın neredeyse ilk kez toplu olarak gösterildiği Trenin Gara girişinden itibaren sinemayla var olmaya başlayan korku, zaman içinde çeşitlenmiştir. Özellikle farklı nedenlere bağlılığı, somut ve soyut öğelere dayanması, hayal gücüne açık olması onun tür olarak zengileştirmiştir. Doğal felaketlerden hayvanlara, psikolojik travmalardan teknolojik gelişmelere, rüyalardan gerçek olaylara farklı konular korku sinemasında yer almıştır. Bu farklılıklar zamanla tür içinde ayrı türlerinde de oluşmasını sağlamıştır. Seyircilerin beğeni ve "daha fazla" olan ile "farklı" olanı istemesine paralel şekilde sinemacıların gayretleriyle artan alt türler, kendi klişelerini belirlemiş, özelliklerini oluşturarak korku sineması içinde belirgin şekilde alt türlerin tanımlanmasını sağlamıştır.

Sinema üzerine bilimsel ve akademik çalışmaların arttığı 1950'ler sonrası korku sineması üzerine ciddi çalışmalar yapılmıştır. Toplumların neden korku filmlerine ilgi gösterdiği sorusundan yola çıkarak alt metinlerini çözmeye çalışan bu çalışmalar, alt türlerin bilimsel şekilde tanımlanmasını, araştırılmasını sağlamıştır. Konusuna, içeriğine, filmlerin özelliklerini, karakterlere, bağlı oldukları nedenlere göre farklı sınıflandırmalar yapılmıştır.

Maurice Yacowar, Robin Wood, Bruce F. Kawin'ın çalışmaları değerlendirilerek korku sinemasını dokuz ana başlık altında sınıflandırmak mümkündür: Vampir Filmleri, Şeytan Filmleri, Seri Katil ve Sapık Filmleri, Doğaüstü Yaratıklar ve Canavar Filmleri, Doğanın İntikamı Filmleri, Hayalet Filmleri, Cadı Filmleri, Mumya Filmleri, Zombi Filmleri.

Alt türlerin kendine özgü kahramanları, klişeleri, yaşam alanları, özellikleri, hikâyeleri ve bağlı oldukları mitoslar vardır. Zamanla belirlenen sınırlar içinde belirginleşen alt türler korku sinemasının genel bir özelliği olan kolay uyum ve adapte oluşundan faydalanarak kendilerini güncelleşmişlerdir. Bazen bir tür bazen başka bir tür popüler olsa da nerdeyse sinemanın her döneminde var olmuşlardır. Hatta alt türler, kendi içlerinde yeni alt türlerin oluşmasına zemin hazırlamışlardır.

Alt türlerin sınıflandırmasında ve tanımlanmasında bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Öncelikle alt türlerin korku sinemasının yapısına göre değil de şahsi beğenilere göre yapılması araştırmacılara göre değişen türlerin ortaya çıkması neden olmuştur. Bunun yanında objektiflikten uzak görüşlerin ortaya konması, bilgi ve araştırmadan yoksun dayanaksız çıkarımlarla çalışmaların hazırlanması korku sinemasında bir bilgi karmaşasına ve düzensizliğe yol açmıştır. Bu da sınıflandırmaları dağınık ve tutarsız yapmıştır.

Bir diğer sorun ise türler arasındaki yakınlaşmadan kaynaklanmaktadır. Türler arasında geçişlerin olması, türlerin harmanlanması ve iki farklı türün aynı filmde özelliklerinin kullanılması bazen filmlerin hangi türe ait olduğu noktasında karmaşıklığa yola açmaktadır. Bu durum bazen bilerek yapılmakta bazense farkında olmadan

öykünün içeriği gereği oluşmaktadır. Bu yüzden polisiye, film-noir (kara film) bilimkurgu, fantastik sinema gibi sinemanın diğer alt türleri ile korku sineması zaman zaman iç içe geçmektedir. Bu durumlarda filmler sınıflandırılırken, bir film herhangi bir tür içine konulamamakta melez bir konumda ortada kalabilmekte ya da her iki tür içinde de ele alınabilmektedir. Örneğin “Yaratık” filmi hem korku sinemasında hem de bilimkurgu sinemasında kendine yer bulmuştur. Yine “Yedi” hem korku filmleri hem de polisiye filmler arasında sayılmakta, değerlendirme yapılırken açıklanan türe göre örnek gösterilmektedir. Bu da yarı polisiye-yarı korku, yarı bilimkurgu-yarı korku gibi melez türlerin doğmasına neden olmaktadır. Bunun yanında gerilim, dehşet, vahşet gibi sözcüklerin korkunun yerine kullanılması ve her gerilim, vahşet ve dehşet barındıran filmlerin korku filmi olarak adlandırılması yanlış saptamalara neden olmaktadır. Her gerilim, vahşet ve dehşet barındıran filmin korku filmi olmadığı, bunu saptamak için diğer korku öğelerine de bakmak gerektiği gibi; gerilimin, vahşetin, dehşetin korku içinde var olduğu ve konu bakımından korku sinemasında bu tür filmlerin yapıldığı da unutulmamalıdır.

Korku Sineması, görmezden gelinecek bir tür değildir. Mitosları, klişeleri, tarihi geçmişi ve sürekli gelişen yapısı ile sinemanın ayakta kalan nadir türlerinden biridir. Günümüz korku sinemasında teknolojinin son imkânları kullanılmakta, hayalin ve düşün hayat verdiği çok farklı yaratık, canavar ve varlıklar bilgisayar teknolojisi ile kolaylıkla canlandırılmaktadır. Yine de şeytanlar, vampirler, seri katiller, sapıklar, canavarlar, uzaylılar hala korku sinemasının vazgeçil-

mezleridir. Giovanni Scognamillo'nun deyimiyle bu ucubeler artık korku sinemasının alt türlerini oluşturmuşlardır. Yeni maceralarda, sinemanın tarihsel sürecinde oluşturdukları kendi mitleri ve yeni kattıkları değerler ile yollarına devam etmektedirler.

KAYNAKÇA

ABİSEL, Nilgün (1999). *Popüler Sinema ve Türler*. 2. bs. İstanbul: Alan Yayıncılık.

ARPAÇ, Okan (Mart–1998). “*Bilim Kurgu Sinemasının Kilometre Taşları*”. Sayı: 2. İstanbul Sinerama (Sinema Kültürü Dergisi). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık. Sayı: 2. Mart–1998.

BAK, CEM (Ocak–2002). *Aksak Sekans*. İstanbul: Cem Bak Yapım.

BENTHAM, Alan (2002). *Seri Katiller'in İç Dünyası*. İstanbul: Bilge Karınca Yayınları.

CARROLL, Noel (Temmuz, Ağustos, Eylül–2005). “*Karabasan ve Korku Filmi: Fantastik Varlıkların Simgesel Biyolojileri*”. Özden, Z. (Çev.). İzmir: Sinemasal Dergisi.

DORSAY, Atilla (Mayıs–1986). *Be-yazperdede Kırmızı Filmler*. İstanbul: Cep Kitapları A.Ş.

ERTAN, Engin (Kasım–2001). “*Alt Türleriyle Korkunun Tarihi*”. Sayı: 79. İstanbul: Sinema (Popüler Sinema Dergisi).

ERTAN, Engin (Mart–2002). “*Alt Türleriyle Korkunun Tarihi 3/Kan ve Dehşet Çağı*”. Sayı: 83. İstanbul: Sinema (Popüler Sinema Dergisi).

EVANS, Walter (t.y.) “*Canavar Filmleri: Cinsel Bir Teori*”. Topçu, Y. G. (Çev.). 25. Kare.

HANÇERLİOĞLU, Orhan (1993). *Felsefe Ansiklopedisi (Kavramlar ve Akımlar)*. 2. bs. İstanbul: Remzi Kitabevi. Cilt 3.

